

О СУЈЕТИ

Дакле, ко је учинио оно што сам тражио? Ко се, дакле, помолио Богу и за нас и за све тијело Цркве, да се угаси пожар настао од сујете, која наноси штету свему тијелу, која једно тијело раздељује у многе дијелове и разара љубав? Баш као дивља звијер, када навали на тијело племенито и њежно и немоћно да се брани, тако и она зарива своје гадне зубе и испушта отров и испуњава силним зловоњем, па једне одсјекавши баца, друге - изгризе, треће прождере. И да је било очима видјети сујету и Цркву, угледао би се биједни призор, много гори од онога што се догађа у асени: тијело оборено на земљу, а она (сујета) одозго притисла, све надзирава, палима господари, никако се (од њих) не удаљујући.

Пита их штедећи: Ко је међу нама који га може угасити? Дјело је онога који је и поставио подвиг да на наше молитве пошаље ангеле своје, да као неким ужадима завежу (ἰλασμόν) њена срамна и бестидна уста и тако одстране је. Но, Подвигоположник ће то учинити онда, када ми, пошто она буде одстрањена, ка њој више не будемо тежили. Ако их, пак, Онај који је кадар да заповиједа да одступи од нас ова ужасна звијер, а ми, пошто се од ње избавимо и пошто она буде сузбијена у сопствену јазбину, уставши са бројним ранама, овој опет почнемо да тежимо и куцамо њој на врата и упињемо се да је отуд изведемо, онда нам се (Бог) неће више смиловати нити ће нас поштедјети: "Јер ко ће се смиловати, кад се (Писмо), забављају (Сирах, 12,13) која је змија ујела и (свима) онима који приносе (жртве) звјерима?"

2. Шта дакле? Како да се ослободимо од злог и лукавог демона? Јер ради се заиста о демону који има привлачан изглед. Као кад би неки демон узео на себе лик блуднице, и окитивши се силним златом и обукавши у мекане хаљине, намирисан мноштвом мириса, претворио се у жену сјајне спољашности, прикривши сву претјераност своје љепоте. И када би се потрудио да узме изглед девојке такве доби, која би понајвише мамила душе младића, у самом цвијету младости, опасан златним појасом, а вјешто сплетеним власима на глави, сличним персијској пунђи (κεφβύλφ). И када би на главу ставио дијадему, голе власи уденувши у многе украсе, и сав сијајући од златног накита и драгога камења око врата. И када би, као веома млада блудница, стао у осами испред куће, градећи се да се боји да је ко од пролазника не узме? И као када би последије тога увевши га у дом, одбацио сву ону љепоту, показујући се црним, распаљеним и дивљим, као што је својствено демону, чини избезумљен смртнога кога спопадне докопавши мисао му душе обрвавши оргија бахато. Управо је такав лукави демон сујете.

Има ли шта да од њеног изгледа љепше? Или нешто привлачније? Међутим, ако видимо да је у питању маштарија и лицемјерје, нећемо се ухватити у мреже, нити

ће нас чадор поклопити. Оно што је речено (у Светом Писму) за блудницу, може се с разлогом рећи и за ову: "Мед капље са усана жене блуднице" (Приче С. 5,3). Човјек не би погријешио када би то исто рекао и за сујету.

3. Јер какав је плод Содоме, таква је и сујета: и њему је спољашњост сјајна, па онима који гледају одају утисак здравих плодова. Ако пак узмеш у руку крушку или јабуку, спољашња кора се под прстима одмах проваљује те се у прах и пепео претварају. Таква је и некако сујета. Споља гледана чини се велика и дивна, а прихваћена нашим рукама одмах у прашину нашу душу врже. А да је сујета таква, види се са много страна. Елем, хоћеш да прво почнемо са спољашње стране?

4. Пуни се позориште и сав народ сједа пружајући свечани призор од толико састављен лица да се често и сама зграда и горњи спрат покривен тијелима људи, тако да се ни цигле ни камење не могу видјети, него само људска лица и тијела. А када прије свих уђе честољубиви муж који их је окупио, одмах сви устају и као из једних уста пуштају један глас, сложено га називајући покровитељем и предстојником заједничког града и руке испружајући. Потом га са највећом између свих реком сравњују као пуноћу части и поштовања и оно што излива са изобиљем вода Нила упоређујући, и тврде да је он прави Нил дарова. Други опет још више му ласкајући, сматрајући да је овај примјер, примјер Нила ситан, остављају ријеке и мора, и у средиште постављају Океан, тврде да је он управо то - оно што је Нил по водама, овај је по части и поштењу! Једном ријечју ни једну врсту похвале не запостављају.

Сјајан је изглед сујете! Али ви ми се сјетите примјера дјевојке са којом смо сравнили демона, окитивши га златом и у узраст жељен га довели, и видјећете да нема велике разлике са овом сликом. Шта бива после овога? И он се њима поклони, и сам им ода част, па седа слављен од свих присутних, желећи свакоме од њих да постану то што је он, и одмах да умру. И пошто се уложи много злата, сребра, коња, хаљина, робова и уз све то потроши много блага, поново га испраћају са многим похвалама. Но, више их нема толико: када се заврши представа свак хита своје дому. Потом се код куће припремају многоцени ручкови, настаје силно гошћење, мноштво мириса и велика светковина дана. У касно поподне опет исто, и тако два до три дана. Пошто, дакле, све потроши и безбројне златнике, тада се тек покаже ништавност ове славе, пепео и прах.

6. Кад најзад код куће сведе рачуне и схвати да је прекомерно потрошио, тада јауче; Докле год ужива у својим жељама, као од неке медовине опијен сујете, трошиће како му се хоће и не помишљајући ни најмање шта губи. Али када се поврати у своју унутрашњост у којој господари демон сујете види тада да је тренутак прошао, светковина окончана, види да су гледаоци напустили позориште, да нико реч не проговара, да новчани губици нису умишљена ствар већ да је стварно изгубио свој иметак; тада схвата да је све то био само пепео.

7. Ако пак више него што има потроши, осиромаша и сбијен с ногу почне да проси наред трга, тада нико од оних који су га звали заштитником ни руку да му пружи,

чак се радују томе што се догодило. Чак и онда кад су му клицали, уједала их је завист и сматрала су као утјеху за своја зла његово (зло): да он који је био постао тако славан, има да постане бједнији од свих. Када се нико не примиче и руку не испружа - има ли шта од тога јадније? Шта више зар није достојно плача? Има ли шта од тога теже?

8. Зар баш никога не знате коме се ово догодило? И то не само да му руке не пруже, него насупрот и да га оптужују они који су га хвалили. Зашто је, кажу, бијесан? Зашто славољубив? Зашто је даривао блудницама и глумцима? Неблагодарни човече, зар му се ниси баш ти дивио? Зар га ниси ти хвалио? Зар га ти ниси до овога довео својим плескањем и похвалама? Зар га ниси звао Нилом? Океаном? Зар ниси читаве дане проводио у похвалама њему? Откуд да се тако неочекивано промијениш? И кад би требало да се сажалиш, ти га што више нападаш? За оно зашта си му раније плескао? Јер ако кад видимо некога кажњеног за оно зашта смо га осуђивали, нисмо толико окамењени да се не сажалимо, када видимо некога да је доживео зло због онога због чега смо га хвалили, зар не би много више требали да се сажалимо? Сада осуђујеш? А када ти је приређивао светковине, када си данима остављао своје (послове), зашто то не осуђујеш?

9. Зар не видиш ђавоља посла? Какви су плодови сујете? Ја рекох - прах и пепео. Сад видим - не само прах и пепео него и огањ и дим. Јер се та ствар завршава не само на пуној бескорисности, него и на упадању у зла. Прах и пепео би био у случају губитка много чега а не добијања ничега; но тако не бива код оних који ово доживе о чему сам говорио.

10. Шта дакле? Кажу кад их многи поштују и диве им се због оних примједби, зар је то мали плод? И те како мали. Јер није то велика част о којој управо што је било ријечи: бити блаћен, осуђиван и клеветан. А што се тиче оних којима се указује почаст? Не почастују њих због пријетњи, него због ишчекивања масе да им опет приређују гозбе. Ако тако чине за оно од раније (претходно) зашто их онда нападају кад немају? Зашто им се чак и не приближавају него их презиру распусницима и бједницима их називајући? Зар не видиш да је сујета заиста нека врста лудила.

11. Но, оставимо ову врсту (сујете), својствене једном или другом, и пређемо на другу. Ако неко каже: а шта са онима који умјерено троше за вријеме градских слава? Реци ми, молим те, каква је (од тога) корист? Јер пролазна је и њихова слава и глас. А да је то тако, кад би им неко дао да бирају између узимања онога новца, макар то била трећина или још мањи дио, или да уопште не чују такву похвалу, мислиш да се не би хиљаду пута одлучили за ово (прво)? Јер ако су они спремни да учине за један динар толико срамотних и прљавих ствари, шта би тек урадили за толики новац узалуд потрошен?

12. Овдје ћу упутити ријеч нашим вјерницима који гладноме Христу и без потребне хране, неће баш ништа дати. Оно што они чине (дају) блудницама, глумцима и свирачима само да би били на гласу, то ови не дају (чак ни) ради вјечног царства.

13. Но да пређемо на другу врсту таште славе (сујете). Која је то? Она је својствена не једном и другоме но многим: Радујемо се кад нас хвале и због ствари за које смо свјесни да немамо никакве заслуге. И сиромаш све чини да би се обукао у лијепо рухо, ни ради чега другога сем да га маса хвали. Често премда је у стању да себе послужи, изнајмљује слугу не ради потреба него да не би изгледао понижен служећи себе. Ради чега, реци ми, у свако доба сопственим рукама послужујући се, сада хоћеш да те служе руке другога? Потом, ако стекне нове златнике и сасуде сребрне купује и раскошну кућу. Па и то без икакве потребе. Кад би то било због потребе већи дио човјечанства био би изгубљен и разорен. Ево шта хоћу да кажем: Постоје нужне ствари без којих нема живота, као што је на примјер родност земље нужна ствар: ако она не доноси род, нема живота; одијело за покривање, кров и зидови и обућа, то је нужно а све друго је сувишно. Ако би пак и оно било нужно, човјек не би могао живјети без слуге, као што се без овога не може живјети, већина људи би пропала, јер већина нема оне који им служе. Ако би било нужно употребљавање сребрног посуђа, и без њих се не би могло живјети, онда би већина људи пропала, јер већина њих нема сребра. Ако пак неко каже онима који имају сребра: шта ће ти то посуђе? Кажи разлог, и за какву је оно употребу? Ништа друго не би могао навести, осим почасту од стране мноштва: "Имам га да би ми се дивили и да ме не би презирали па га опет скривам да ми не завиде или ме угрозе." Има ли шта горе од овог безумља? Ако га имаш због похвале од многих, свима га показујеш, а ако се од зависти бојиш, није га добро ни имати!

14. Да наведем још једно безумље? Често неки себе лишавају најнужнијих ствари, пропадајући од глади, али посуђе не занемарују. А ако их упиташ о томе "дужан сам чувати своје достојанство", одговарају. Какво достојанство, човјече? Није у томе човјеково достојанство! Тада би био понижен великим понижењем праведни Илија и Јелисеј и Јован, јер ништа друго није (Илија) имао сем кожуха и имао је потребу жене удовице, и то сироте, и просјачки живео долазећи на врата те сироте жене и изговарајући ријечи просјака. Јели се и Јелисеј понижавао зато што га је сирота хранила? Да ли се понижавао и Јован зато што није имао ни хаљине ни хљеба? Једно је понижење (срамота) бити богат, и то велика срамота. Јер њиме човјек задобија славу суровости, разблудности, сулудости и надмености, таште славе, животињства. Није достојанство ношење лијепих хаљина, него је достојанство у украшавању (опасавању) добрим дјелима.

15. А многе чујем како се томе диве. Тај и тај је достојанствен: "Кревет му је раскошан, мноштво посуђа од бронзе. То је човјек домаћин! Зашто приговараш нама, говори, који ово поседујемо, треба приговарати онима који имају више од нас." Постојећима преко вас још више њих прекоријевам. Јер ако не допуштам оправдање онима који мало имају, утолико прије то важи за оне који много поседују. Достојанство није сјај куће, нити раскош тапета, ни драгоцјене простирке, ни украшени кревет, ни мноштво рогова. Све је то изван нас и нема никакве везе с нама. Оно што се нас тиче јесте умјереност, презир новца, презир славе, исмијевање почасту гомиле, сматрање ни зашта људских ствари, пригрљавање сиромаштва, превазилажење природе врлинским животом. То је благообразност, то слава, то част. А ово је узрок свих зала од самог почетка.

